

POSTANOWIENIE

Dnia 23 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dorota Rysińska

w sprawie **D.C.**

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 23 stycznia 2018 r.

zażalenia pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego – Syndyka [...]

na zarządzenie Zastępcy Przewodniczącego XIII Wydziału Karnego Odwoławczego Sądu Okręgowego w [...] z dnia 16 listopada 2017 r.

odmawiające przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w [...] w sprawie o sygn. akt XIII Ka .../17

p o s t a n o w i ł:

uchylić zaskarżone zarządzenie i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania w Sądzie Okręgowym w [...].

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 17 października 2017 r., sygn. akt XIII Ka .../17, Sąd Okręgowy w [...], po rozpoznaniu sprawy D.C. z powodu apelacji wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego – Syndyka [...], utrzymał w mocy wyrok Sądu Rejonowego w [...] z dnia 19 kwietnia 2017 r., sygn. akt II K .../15, uniewinniający oskarżonego od popełnienia dwóch czynów określonych w art. 276 k.k.

Pełnomocnik oskarżyciela subsydiarnego wystąpił z wnioskiem o doręczenie mu na piśmie wyroku Sądu odwoławczego wraz z uzasadnieniem. Opisanym na wstępie zarządzeniem, na podstawie art. 93 § 2 i art. 457 § 2 w zw. z art. 422 § 3 k.p.k., odmówiono przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie uzasadnienia tego wyroku stwierdzając, że wniosek został złożony przez osobę nieuprawnioną.

Dla wykazania braku uprawnienia do złożenia opisanego wniosku przez wymieniony podmiot, w uzasadnieniu zarządzenia zawarto wywód prawny odnoszący się do unormowań art. 276 k.k. oraz art. 49 § 1 k.p.k. (także art. 306 § 1a pkt. 3 k.p.k.), a ponadto zawierający interpretację art. 144 ust. 1 ustawy – Prawo upadłościowe. W kolejnych konkluzjach tego wyvodu wskazano, że Stocznia [...] w upadłości likwidacyjnej nie mogła występować w sprawie jako osoba pokrzywdzona, a co za tym idzie, jako oskarżyciel subsydiarny; subsydiarny akt oskarżenia nie mógł zostać wniesiony przez pełnomocnika Syndyka [...], jako że syndyk w ogóle nie miał legitymacji do występowania w niniejszym procesie, gdyż legitymacja ta przysługuje mu tylko w sprawach dotyczących masy upadłości, za jaką nie można uznać postępowania karnego o przestępstwo z art. 276 k.k.

Jednocześnie w zarządzeniu zaznaczono, że wyrok Sądu odwoławczego warunkowany był treścią uniewinniającego wyroku Sądu Rejonowego rozważanego w kontekście art. 439 § 2 k.p.k. Jak wskazano, Sąd odwoławczy nie mógł orzekać na niekorzyść oskarżonego, a za takie rozstrzygnięcie należałoby uznać uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt. 9 k.p.k., niezależnie od tego, czy wyrok ten był prawidłowy co do rozstrzygnięcia o przedmiocie procesu.

W zażaleniu na przytaczane zarządzenie pełnomocnik Syndyka [...] zarzucił mu obrazę prawa materialnego – art. 276 k.k. oraz obrazę przepisów postępowania, tj. art. 49 § 1 k.p.k., jak również art. 144 ust. 1 w zw. z art. 161 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze, przez błędną ich wykładnię. W wywodach uzasadniających powyższe zarzuty, poza zaprezentowaniem własnego stanowiska prawnego, zawarł stwierdzenie, że pozbawienie Stoczni [...] statusu pokrzywdzonego w istocie pozbawiło Spółkę prawa do skutecznej obrony jej praw w niniejszym postępowaniu, albowiem odmowa przyjęcia wniosku o sporządzenie na piśmie uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego, wydanego na skutek wniesionej apelacji, uniemożliwia jej zapoznanie się z motywami rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego, i to w sytuacji, gdy byłaby uprawniona do wniesienia kasacji.

Na podstawie powyższego pełnomocnik wniósł o uchylenie zaskarżonego zarządzenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie okazało się skuteczne.

Dla powyższego stwierdzenia nie miało, bo wprost nie mogło mieć znaczenia rozważenie słuszności zarzutów tego środka, kontestujących trafność ocen prawnych przyjętych w zaskarżonym zarządzeniu na płaszczyźnie art. 49 § 1 k.p.k. i art. 276 k.k. oraz przepisów Prawa upadłościowego. Znaczenie rozstrzygające miała ocena przytoczonego powyżej *passusu* zażalenia, w którym sprzeciwiono się stanowisku zaskarżonego zarządzenia odmawiającego sporządzenia na piśmie wyroku Sądu odwoławczego, którym to wyrokiem rozstrzygnięto o apelacji wniesionej przez podmiot wnioskujący o uzasadnienie. Treść zarządzenia świadczy bowiem, że w istocie wykreowano w nim przesłankę, która miała warunkować wydanie przez Sąd Okręgowy wyroku (art. 17 § 1 pkt. 9 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt. 9 k.p.k. oraz art. 439 § 2 k.p.k.) i zarazem – przy dokonaniu oceny własnej – uznano ją za powód odmowy sporządzenia uzasadnienia Sądu odwoławczego (żądanie osoby nieuprawnionej). Do zajęcia takiego stanowiska, w aktualnym dla podejmowania tej decyzji stanie sprawy, nie było żadnych podstaw – ani faktycznych, ani prawnych.

Gdy chodzi o realia sprawy wypada podkreślić, że apelacja wniesiona przez pełnomocnika Syndyka [...], który wystąpił przeciwko D. C. z subsydiarnym aktem oskarżenia, została przyjęta po dokonaniu jej kontroli po myśli kryteriów określonych w art. 429 § 1 k.p.k. W apelacji tej, wywiedzionej od wyroku uniewinniającego oskarżonego od popełnienia dwóch czynów z art. 276 k.p.k., podniesiono zarzuty naruszenia przepisów prawa procesowego (art. 4, 7, 410, 5 § 2, 167, 193, 424 k.p.k.) oraz liczne błędy w ustaleniach faktycznych wyroku, ukierunkowane na zmianę orzeczenia i przesądzenie sprawstwa i winy oskarżonego. Sąd Okręgowy nie pozostawił tejże apelacji bez rozpoznania jako wniesionej przez osobę nieuprawnioną i nieprawidłowo przyjętej (art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k.). Dopuszczono do merytorycznego rozpoznania tego środka, a kwestia braku skargi uprawnionego oskarżyciela nie pojawiła się na rozprawie odwoławczej ani z inicjatywy obrońcy, ani z urzędu i nie była przedmiotem rozważań. Następnie, Sąd Okręgowy wydał wyrok utrzymujący w mocy orzeczenie Sądu I instancji, przy czym na marginesie wypada zauważyć, że

w wyroku tym podano jego podstawę prawną i w podstawie tej nie przywołano przepisów czy to art. 17 § 1 pkt. 9 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt. 9 k.p.k., czy to art. 439 § 2 k.p.k. Przedstawione okoliczności uzasadniają więc stwierdzenie, że treść zaskarżonego zarządzenia, o ile nie pozostaje wręcz w sprzeczności ze stanowiskiem Sądu odwoławczego, to przynajmniej stanowi niedopuszczalne domniemanie powodów wydania przez ten Sąd wyroku, których sporządzenia na piśmie zarządzeniem tym odmówiono.

Rozważając natomiast rzecz przez pryzmat oczywistego faktu, że uchybienie określone w art. 439 § 1 pkt. 9 w zw. z art. 17 § 1 pkt. 9 k.p.k. podlega uwzględnieniu z urzędu, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów, trzeba podkreślić, że nie ma podstaw do dokonania generalnej oceny – tym bardziej niejako apriorycznej, jak w zaskarżonym zarządzeniu – jakoby przepis art. 439 § 2 k.p.k. ogólnie stał na przeszkodzie uchyleniu przez sąd odwoławczy wyroku uniewinniającego, niezależnie od merytorycznego rozpoznania (i potrzeby takowego rozpoznania) zarzutów wniesionej na niekorzyść oskarżonego apelacji. Nie można przecież nie zauważyć, że wymienione unormowanie wskazuje, iż uchylenie orzeczenia „jedynie” z powodów określonych w art. 439 § 1 pkt. 9-11 jest możliwe tylko na korzyść oskarżonego. Oznacza to, iż sąd odwoławczy nie może tak postąpić wyłącznie wtedy, gdy „jedynym” właśnie powodem uchylenia wyroku uniewinniającego (jako najbardziej dla oskarżonego korzystnego) miałoby być ujawnienie jednej z wymienionych okoliczności, w tym braku skargi uprawnionego oskarżyciela. Zatem, jeżeli sąd odwoławczy ma do czynienia – jak w niniejszej sprawie – z apelacją wniesioną na niekorzyść oskarżonego przeciwko uniewinniającemu go wyrokowi, to nie ulega wątpliwości, że określony w art. 439 § 2 k.p.k. zakaz uchylenia tego wyroku wchodziłby w grę tylko wtedy, gdyby sąd odwoławczy stwierdził nietrafność zarzutów apelacji, do których wszak rozpoznania sąd ten zobligowany jest przepisem art. 433 § 1 i 2 k.p.k. W takiej właśnie dopiero sytuacji zaktualizowałby się „jedyny” powód uchylenia zaskarżonego wyroku w postaci bezwzględnej przyczyny odwoławczej; umorzenie wówczas postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt. 9 k.p.k., jako pogarszające sytuację oskarżonego, nie byłoby możliwe. Uznanie natomiast apelacji za zasadną, z kolei otwierałoby pole do uchylenia wyroku i umorzenia postępowania na wskazanej podstawie, bez

zastosowania art. 439 § 2 k.p.k. (zob. szerzej, również w przedmiocie różnicy między postępowaniem odwoławczym i kasacyjnym: wyrok SN z dnia 11 października 2017 r., V KK 142/17). W realiach niniejszej sprawy przypomnieć jednak należy, że Sąd Okręgowy utrzymał w mocy wyrok uniewinniający oskarżonego.

W powyższym świetle jest oczywiste, że poza obecną oceną Sądu Najwyższego pozostać musiało, czy w ogóle i jaki ewentualnie podmiot mógł realizować w zakończonym postępowaniu prawa oskarżyciela posiłkowego subsydiarnego, dysponującego uprawnieniem wniesienia skargi do sądu. Ocena tego hipotetycznego zagadnienia leżała wszak gestii Sądu odwoławczego, którego wyrok nie został uzasadniony na piśmie, w związku z odmową przyjęcia złożonego w tym przedmiocie wniosku. Jak Sąd Najwyższy nie ma kompetencji do zastąpienia we wskazanym zakresie Sądu odwoławczego, tak kompetencjami tymi nie dysponowano przy wydawaniu zaskarżonego zarządzenia.

Wszystkie przedstawione względy przemawiają zatem za stwierdzeniem, że zaskarżone zarządzenie – jako wadliwie traktujące brak uprawnienia osoby do wystąpienia w wnioskiem o sporządzenie uzasadnienia – zostało wydane z naruszeniem art. 457 § 2 w zw. z 422 § 3 k.p.k. i dlatego podlegało uchyleniu.